

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет ветеринарної медицини
Інженерно-технологічний факультет
Кафедра охорони праці та фізики

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

ОК 06 БЕЗПЕКА ПРАЦІ

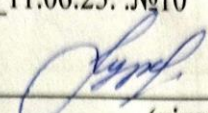
обов'язковий

Реалізується в межах освітньої програми **Ветеринарна медицина**
за спеціальністю **211 Ветеринарна медицина**
на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Суми – 2025

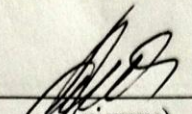
Розробник: Олена СЕМЕРНЯ, старший викладач

(підпис)

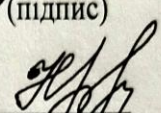
Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри охорони праці та фізики	протокол від _11.06.25. №10 Завідувач кафедри Світлана ХУРСЕНКО (підпис)
--	---

Погоджено:

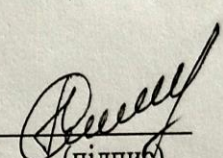
Гарант освітньої програми

 Олександр ЧЕКАН
(підпис)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

 Людмила НАГОРНА
(підпис)

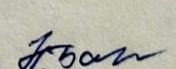
Рецензія на робочу програму(додається) надана:

 Римма ДОЛБАНОСОВА
(підпис)

Світлана ХУРСЕНКО

(підпис)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

 Надія БАРАНИК
(підпис)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 30.06. 2025 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ БЕЗПЕКА ПРАЦІ

	Назва ОК	Безпека праці							
1.	Факультет/кафедра	Інженерно-технологічний, охорони праці та фізика							
2.	Статус ОК	Обов'язковий							
3.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК	211 Ветеринарна медицина							
4.	Рівень НРК	Сьомий рівень							
5.	Семестр та тривалість вивчення	9 семестр, 15 тижнів (один семестр), 5к.							
6.	Кількість кредитів ЄКТС	5							
7.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні			
		денні	заочні	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
		30		30				90	
	Вид контролю	залік							
8.	Мова навчання	Державна (українська)							
9.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Семерня О.В., ст. викладач							
10.1	Контактна інформація	Старший викладач кафедри охорони праці та фізики, Семерня О.В. Корпус №4, аудиторія кафедри 307м, o.semernya@snau.edu.ua консультації: четверг 15 ⁰⁰ -16 ⁰⁰							
10.	Загальний опис освітнього компонента	Основою освітнього компоненту «Безпека праці» є питання охорони праці, правові норми трудового законодавства, організаційні основи забезпечення безпеки праці, атестацію робочих місць з шкідливими умовами праці, теорію і практику забезпечення гігієни праці, виробничої санітарії, вимоги щодо безпеки технічного устаткування й технологічних процесів, пожежної безпеки, заходів і засобів щодо попередження дії на людину небезпечних і шкідливих факторів у сфері ветеринарії, надання першої допомоги потерпілим у разі нещасних випадків захисту людини від небезпечних і шкідливих виробничих чинників, збереження здоров'я та високої продуктивності під час трудової діяльності. Вивчення освітнього компонента здобувачем вищої освіти забезпечує загальну грамотність в галузі безпеки людини та формування працезохоронного світогляду.							
11.	Мета освітнього компонента	полягає у формуванні у майбутніх спеціалістів умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління безпекою праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі ветеринарної медицини; у наданні							

		майбутнім фахівцям знань, реалізація яких на практиці сприятиме поліпшенню умов праці, підвищенню її продуктивності, запобіганню професійним захворюванням, виробничому травматизму тощо.
12.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні дисциплін: ОК 10 органічна хімія, ОК 15 основи біобезпеки, біоетики та ветеринарної екології 2. Освітній компонент є основою для вивчення ОК Організація ветеринарної справи, ОК 37 виробнича практика,
13.	Політика академічної доброчесності	Система вимог, які ставляться перед здобувачем вищої освіти під час вивчення освітнього компоненту: • проходження студентами етапів оцінювання у встановлені терміни; • виконання і захист письмових та практичних робіт у встановлені терміни; • дотримання при виконанні письмових робіт положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (https://bit.ly/2TNvfE0); • дотримання студентами кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ (https://bit.ly/3xf92wW). Підготовлені до оцінювання письмові роботи повинні бути оригінальними та виконані самостійно здобувачем вищої освіти. Письмові роботи, які виконані і здані із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на оцінку нижче від отриманого результату. Роботи, які виконані з низьким рівнем унікальності або є копією «чужої» роботи оцінюватимуться на «нуль» з послідовним виконанням роботи згідно іншого оригінального індивідуального завдання. Передача письмових робіт відбувається після повторного виконання або доопрацювання. Списування із різних джерел інформації (в т.ч. із використанням мобільних девайсів та гаджетів) під час екзаменів заборонено. При виявленні факту списування – робота студента анулюється і екзамен складається повторно. Перескладання екзамену відбувається із дозволу деканату в зазначені терміни після повторного засвоєння матеріалу з освітнього компоненту.
14.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=1438

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)				Як оцінюється РНД
	ПРН-9 Розробляти заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей	ПРН 11. Узагальнювати та аналізувати інформацію щодо ефективності роботи ветеринарних фахівців	ПРН 17. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.	ПРН-19 Вдійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення	
ДРН 1. Ефективно використовувати положення нормативно - правових документів, ратифіковані міжнародні стандарти, що регламентують умови праці на виробництві. Використовувати інструкції по техніці безпеки в своїй діяльності, розуміти рівень відповідальності за особисту та колективну безпеку і необхідність обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.		x		x	Усне опитування, тестування, навчальна дискусія, захист практичних робіт
ДРН 2 Забезпечити оптимальне управління охороною праці на підприємстві(в організації), організовувати вирішення питань охорони праці на виробництві; ефективно виконувати функції, обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі. Планувати і організовувати проведення навчання з питань охорони праці, орієнтуватися в питаннях та приймати участь в проведенні розслідування нещасних випадків на виробництві, володіти методами аналізу травматизму, володіти основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу. Проводити заходи з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності.	x			x	Тестування, захист практичних робіт
ДРН 3 Впроваджувати безпечні технології, вибирати оптимальні	x			x	Тестування, захист

умови і режими роботи, організовувати робочі місця на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі безпеки праці; забезпечити безпечну експлуатацію електрообладнання.					практичних робіт
ДРН 4 Знати принципи надання першої долікарської допомоги, при ураженні електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до не струмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.	x			x	Тестування, захист практичних робіт
ДРН 5. Досліджувати показники мікроклімату виробничих приміщень параметри запиленості, загазованості, освітлення виробничих приміщень, рівні виробничих шумів і вібрації та давати відповідну оцінку впливу зазначених параметрів на стан людини, визначати загальний вплив санітарно-гігієнічних умов праці на організм працюючого та призначати можливі заходи по недопущенню їх шкідливого впливу.	x	x		x	Усне опитування, розв'язання типових задач, тестування, захист лабораторних робіт
ДРН 6 Орієнтуватися у різноманітті технічних та протипожежних заходах та засобах безпеки праці, знати будову та уміти користуватися первинними засобами гасіння пожежі. Піклуватися про особисту та колективну безпеку і усвідомлювати необхідність обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.	x			x	Тестування, захист практичних робіт

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА БЕЗПЕКА ПРАЦІ (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			СРС	Рекомендована література
	Аудиторна робота денна форма				
	Лк	П.з	Лб. з.		
Тема 1.1. <i>Правові та організаційні основи охорони праці</i> 1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за	4			12	[1-4], [12-15], [17, 18, 24-29], Електронні ресу-

кордоном. 2. Загальні питання охорони праці 3. Законодавство України про охорону праці. 4. Державні нормативні акти з охорони праці. Поняття про стандарти, правила, інструкції, вимоги, норми. 5. Державне управління охороною праці 6. Організація охорони праці на виробництві 7. Відповідальність працівників за порушення законодавства та нормативних актів про охорону праці.					рси
Тема 1.2. Організація охорони праці на підприємстві 1. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. 2. Служба охорони праці підприємства. Основні завдання, функції служби охорони праці. 3..Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. 4.Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. 5.Інструктажі з питань охорони праці. Види, порядок проведення інструктажів для працівників. <i>ПЗ. Організація навчання з питань охорони праці</i>	4	4		12	[1-4], 9, [12-15], 17, 18, [24-29], Електронні ресурси
Тема 1.3. Профілактика травматизму та професійних захворювань 1. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. 2. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. 3. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. 4.Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві 5.Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням. <i>ПЗ. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві</i> <i>ПЗ Методи аналізу виробничого травматизму</i>	4	6		12	[1-4], [12-16], [5], [9],[19],[21]. [електронні ресурси]
Тема 1.4. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Загальні положення. 1. Фізіологія праці. Визначення цілі та завдання виробничої санітарії. 2.Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. 3.Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. 4.Загальна характеристика виробничих факторів робочої зони. 5.Характеристика шкідливостей в робочих зонах, їх дія на організм людини. 6. Виробничий шум. Вплив шуму на людину. Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Класифікація шумів. Нормування шуму. Методи та засоби колективного та індивідуального . захисту від шуму.	4	4		14	[1-4], [12-15], [22, 23, 28]

7.Вібрація.Вплив на людину. Джерела, класифікація і характеристика вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. <i>ПЗ. Дослідження виробничого шуму</i> <i>ПЗ. Дослідження та оцінка параметрів вібрації</i>					
Тема 1.5. Повітря робочої зони. 1. Робоча зона та повітря робочої зони. 2. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. 3.Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. 4.Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинам 5.Освітлення. Вплив на людину. Класифікація. Основні світлотехнічні визначення. 6.Основні вимоги до виробничого освітлення. 7..Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони. <i>ПЗ. Дослідження параметрів мікроклімату</i> <i>ПЗ .Визначення вмісту шкідливих газів і парів у повітрі експресним методом.</i> <i>ПЗ. Дослідження запиленості повітря</i> <i>ПЗ. Дослідження освітленості виробничих приміщень</i>	6	12		16	[1-4], [12-15], [22, 23, 28]
Тема 1.6 Основи виробничої безпеки 1.Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів в галузі електроенергетики. 2.Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. 3.Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. 4.Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. 5.Умови ураження людини електричним струмом. 6. Засоби індивідуального захисту. 7.Знаки безпеки. Сигнальні кольори. <i>ПЗ. Надання першої допомоги при виробничих травмах.</i>	4	2		12	[4], [3],[6], [11], [12], [16-19], [21-23] Електронні ресурси
Тема 1.7: Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах 1. Поняття про горіння, вибух та пожежу. 2. Загальні правила пожежної безпеки на підприємствах. 3. Класифікація приміщень за вибухо- і пожежонебезпекою. 4.Системи попередження, засоби виявлення та гасіння пожеж. 5. Первинні засоби пожежогасіння. <i>ПЗ. Забезпечення виробничих об'єктів первинними засобами пожежогасіння</i>	4	2		12	[4], [3],[6], [11], [12], [16-19], електронні ресурси
Всього: 150	30	30		90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН1	Проведення лекцій демон - стративним та інтерактивним методом, використовуючи: ілюстрації, презентації, відеороліки. Вправи та розрахунки, усне опитування, практичні роботи.	12	Опрацювання попередніх лекцій. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Дооформлення практичної роботи, виконання якої проводилось на практичному занятті	24
ДРН2	Викладання лекційного матеріалу, Показ прикладів розрахунків із застосуванням активних та інтерактивних методів на лекції і практичних заняттях. Наведення прикладів та методик інтерактивним методом	10	Опрацювання попередніх лекцій. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Дооформлення практичної роботи, виконання якої проводилось на лабораторному занятті	12
ДРН3	Викладання лекційного матеріалу, Показ прикладів розрахунків із застосуванням активних та інтерактивних методів на лекції і лабораторних заняттях. Наведення прикладів та методик інтерактивним методом	8	Опрацювання попередніх лекцій. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Дооформлення лабораторної роботи, виконання якої проводилось на лабораторному занятті	14
ДРН4	Викладання лекційного матеріалу, Показ прикладів розрахунків із застосуванням активних та інтерактивних методів на лекції і практичних заняттях. Наведення прикладів та методик інтерактивним методом	18	Опрацювання попередніх лекцій. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. До оформлення практичної роботи, виконання якої проводилось на лабораторному занятті	16
ДРН5	Викладання лекційного матеріалу, Показ прикладів розрахунків із застосуванням активних та інтерактивних методів на лекції і практичних заняттях. Наведення прикладів та методик інтерактивним методом	6	Опрацювання попередніх лекцій. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. До оформлення практичної роботи, виконання якої проводилось на лабораторному занятті	12
ДРН6	Викладання лекційного матеріалу, Показ прикладів розрахунків із застосуванням активних та інтерактивних методів на лекції і практичних заняттях. Наведення прикладів та методик інтерактивним методом	6	Опрацювання попередніх лекцій. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. До оформлення лабораторної роботи, виконання якої проводилось на лабораторному занятті	12

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено (д/ф)

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Виконання і захист звітів практичних та лабораторних робіт	20 балів/20%	2, 4, 6, 8, 10, 12,14,15 тиждень
2.	Комп'ютерне тестування засвоєння теоретичного матеріалу – тест множинного вибору М1	35 балів/35%	7 тиждень
3.	Комп'ютерне тестування засвоєння теоретичного матеріалу – тест множинного вибору М2	35 балів/35%	14 тиждень
4.	Виконання реферату з презентацією згідно індивідуального завдання	10 балів / 10%	15 тиждень

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Виконання і захист практичних робіт	<12 балів Вимоги щодо завдання не виконано	12-15 балів Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	16-18 балів Виконано усі вимоги завдання	19-20 балів Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Тестування засвоєння лекційного матеріалу М1	<20 балів Вірних відповідей менше 21 з 35	21-26 балів Вірних відповідей 21 - 26 з 35	27-31 балів Вірних відповідей 27 -31 з 35	32-35 балів Вірних відповідей 32-35 з 35
Тестування засвоєння лекційного матеріалу М2	<20 балів Вірних відповідей менше 21 з 35	21-26 балів Вірних відповідей 21 - 26 з 35	27-31 балів Вірних відповідей 27 -31 з 35	32-35 балів Вірних відповідей 32-35 з 35
Підготовка та захист презентації згідно індивідуального завдання	<5 балів Вимоги щодо завдання не виконано	6-7 Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	8-9 Виконано усі вимоги завдання, але є незначні зауваження, щодо виконання	10 Виконано усі вимоги завдання

5.3 Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Правильні відповіді під час захисту практичних робіт зі зворотним зв'язком з викладачем	Протокол 1-15 тижнів
2	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над виконанням та оформленням практичних робіт протягом занять.	Протокол 1-15 тижнів

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Безпека праці

Основні джерела

Підручники посібники

1. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в *охороні праці* / В. В. Березуцький. – [Б. м.] : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. – 108 с.
2. Одарченко М.С., Одарченко А.М., Степанов В.І., Черненко Я.М. Основи охорони праці: підручник за ред. М.С. Одарченко. – Х. : Стиль-Издат, 2017. – 334 с. ISBN 966-7885-84-4.341 с
3. Яремко З.М., Тимошук С.В., Писаревська С.В., Стельмахович О.Б. Охорона праці : навч. посібник за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 430 с.
4. Безпека людини у сучасних умовах : монографія / В. В. Березуцький [та ін.] ; заг. ред. В. В. Березуцький. Нац. техн. ун-т "Харківський політехн. ін-т". – Харків : ФОП Мезіна В. В., 2018. – 208 с.
5. Березуцький В. В. Небезпечні виробничі ризики та надійність : навч. посібник / В. В. Березуцький, М. І. Адаменко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : ФОП Панов А. М., 2016. – 385 с..
6. Voinalovych O.V., Golopura S.M. Occupational Safety and Health. Practical. Охорона праці. Практикум. Навчальний посібник. 83842- К., 2019. – 448 с.
7. Пожарова О. В. Охорона праці : навчальний посібник / О. В. Пожарова. - Одеса, 2022. - 86 с.
8. Основи охорони праці : навч. посіб. [для студентів закл. вищ. освіти аграр. галузі] / В. М. Курепін. — Миколаїв : МНАУ, 2022. — 346 с.

Методичне забезпечення

9. Семерня О.В. Безпека праці: навч. посібник / Семерня О.В., Василенко О.О., Хворост Т.В., Кіндя О.П., – Суми, СНАУ-2023. – 183 с.
10. Конспект лекцій з дисципліни : «Основи охорони праці» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Автори: ст. викладач Семерня О.В., к.т.н., доцент Василенко О.О., к.е.н., доцент Хворост Т.В., зав. навч.-метод. кабінетом Кіндя О.П., -Суми, СНАУ-22.- 72 с. (пр. № 6 від 25.05.2022 р.).
11. Методичні вказівки до виконання лабораторних та практичних робіт з дисципліни «Основи охорони праці» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Автори: ст. викладач Семерня О.В., к.т.н., доцент Василенко О.О., к.е.н., доцент Хворост Т.В., зав. навч.-метод. кабінетом Кіндя О.П., - Суми, СНАУ-22.- 166 с., (пр. № 6 від 25.05.2022 р.)
12. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Основи охорони праці» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Автори: ст. викладач Семерня О.В., к.т.н., доцент Василенко О.О., к.е.н., доцент Хворост Т.В., зав. навч.-метод. кабінетом Кіндя О.П., - Суми, СНАУ-22.- 55 с., (пр. № 6 від 25.05.2022 р.)
13. Безпека праці. Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи «Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Автори: ст. викл. Семерня О.В., к.е.н., доц. Хворост Т.В., зав. навч.-метод. каб. Кіндя О.П. (Прот. № 5 від 27.03.2024 р. метод. ради ІТФ).

Інші джерела

14. Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. (Із змінами від 21.11.2002 № 229-ІУ).
15. Кодекс Законів про працю в Україні.
16. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23.09.99 р. №1105. Зі змінами і доповненнями № 1774-VIII від 06.12.2016, ВВР, 2017, № 2, ст.25
17. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 337 «Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
19. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
20. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієни праці».
21. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.
22. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.
23. Семерня О.В. «Оптимізація мікроклімату в навчальних лабораторіях, аудиторіях та навчально-виробничих модулях СНАУ при підготовці інженерів» /Семерня О.В., Хурсенко С.М. // Вісник СНАУ: серія «Механізація та автоматизація виробничих процесів» . Суми: СНАУ № 2 (56), 2024 р.- С.101-107
24. Семерня О.В. «Використання європейського досвіду розроблення профілактичних заходів з безпеки праці»/ Хурсенко С. М., Семерня О. В., Хворост Т. В., Василенко О. О. // Вісник СНАУ: серія «Механізація та автоматизація виробничих процесів». Суми: СНАУ № 4 (58), 2024 р.- С. 89-95.
25. Семерня О.В. «Вплив шкідливих факторів виробничого середовища на розвиток професійних захворювань працівників сільського господарства» / Хворост Т.В., Хурсенко С.М., Семерня О.В., Василенко О.О.// Вісник СНАУ: серія «Механізація та автоматизація виробничих процесів» Суми: СНАУ №1(59) Вісник 2025 р.- С.96-101

Додаткові джерела

26. Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду : <http://www.dnopr.kiev.ua>
27. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України :<http://www.mns.gov.ua>
28. Енциклопедія з охорони праці та безпеки праці МОП :<http://base.safework.ru/iloenc> 8. Бібліотека безпечної праці МОП :<http://base.safework.ru/safework>
29. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» :<http://www.nau.ua>
30. Портал “Україна будівельна: стандарти та норми: ДБН ГОСТ ДСТУ” :<http://www.budinfo.com.ua>
.

Програмне забезпечення

31. Програмний пакет Microsoft Office (текстовий процесор Microsoft Word, табличний процесор Microsoft Excel, програма підготовки презентацій Microsoft PowerPoint).